

цілей. Публічне визнання досягнень майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти має велике значення. Похвали, грамоти, дипломи та інші форми визнання створюють позитивну атмосферу та підтримують самооцінку майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти. Ці форми визнання можуть слугувати не лише стимулом для подальших зусиль, але і вказівкою на те, які конкретні навички або здібності вони розвинули. Врахування досягнень майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти при оцінюванні їхньої академічної діяльності стимулює бажання досягати високих результатів. Стимулювання стипендіями може слугувати винагородою за активність у навчанні та дослідницькій діяльності [3].

Ідентифікація визначальних умов для позитивного впливу на розвиток мотивації майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до дослідницької діяльності висвітлює ключові фактори, які сприяють їхньому науковому росту. Оволодіння теоретичними знаннями та дослідницькими вміннями допомагає майбутнім керівникам закладів загальної середньої освіти усвідомити важливість наукової роботи у їхній майбутній професійній діяльності. Розвиток дослідницьких вмінь надає необхідні інструменти для проведення ефективних наукових досліджень. Забезпечення майбутнім керівникам закладів загальної середньої освіти високого ступеня самостійності у дослідницькій діяльності дозволяє їм визначати свій власний науковий напрямок та методологію роботи, сприяє розвитку критичного мислення, ініціативності та відповідальності. Взаємодія здобувачів освіти з викладачами сприяє обміну досвідом, підтримці та направленню наукових інтересів студентів. Залучення викладачів з високим рівнем дослідницької компетентності гарантує якісне наукове навчання та підтримку для здобувачів освіти. Наявність досвідчених науковців і викладачів важлива для вироблення студентських навичок та розуміння наукового процесу.

Всі ці умови спільно допомагають створити стимулююче середовище для розвитку мотивації у майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до дослідницької діяльності та формування готовності до проведення наукових досліджень у майбутньому.

### Список використаних джерел

1. Нечепорчук І. Підвищення мотивації до дослідницької діяльності як одна з педагогічних умов формування дослідницьких умінь майбутніх менеджерів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 3. С. 236–244.
2. Пахомова Н.Г. Мотивація як основа формування інтегративних знань у процесі професійної підготовки. *Психологія і особистість*. 2017. №1(11). С.223–236.
3. Сенча І. А. Педагогічні умови формування дослідницької культури майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки.: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. Одеса., 2008. 24 с.

Сергій ГОЛУБЦОВ

## НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Протягом останньої чверті XX – на початку XXI століття світ зазнав кардинальних змін, зумовлених загальним процесом глобалізації, що загалом вплинуло на нормативно-правові засади вищої військової освіти України. За період незалежності військова освіта держави зазнала істотної трансформації, і наразі продовжує переживати період безперервного реформування, основною метою якого є удосконалення системи підготовки фахівців за військовим спрямуванням.

При цьому існуючий та подальший розвиток Збройних Сил України (далі – ЗС України) пов'язаний із необхідністю відстоювати територіальну цілісність держави в умовах повномасштабного вторгнення країни-агресора – росії. З огляду на стратегічний курс держави на євроатлантичну інтеграцію постає необхідність коригування системи підготовки фахівців за військовим спрямуванням та вдосконалення нормативно-правових документів (далі – НПД), що регламентують діяльність системи вищої військової освіти (далі – СВВО).

У свою чергу зазначене суттєво змінює пріоритети у проведенні реформ в ЗС України. Як ніколи наша держава має потребу в досвідченому і кваліфікованому особовому складі/персоналі. Трансформація форм та способів застосування складових сил безпеки та оборони України, на основі принципів і стандартів держав-членів «North Atlantic Treaty Organisation» (далі – держав-членів НАТО), надання високотехнологічного озброєння та цифрових засобів управління військами (силами) вимагає запровадження сучасних систем забезпечення кадровим ресурсом. Означена трансформація оновлення військової освіти відбувається на тлі удосконалення нормативно-правового поля, вирішення ж завдань стосується розвитку системи військової освіти (далі – СВО), воєнної науки та підготовки висококваліфікованого особового складу.

Слід зазначити, що «Концепція створення та розвитку системи військової освіти» ґрунтується на засадах інтеграції СВО до системи освіти України, залишається її невід'ємною складовою та базується на засадах єдиної законодавчої бази.

За роки незалежності України загальна кількість НПД з питань військової освіти та підготовки військових фахівців, розроблених та виданих центральними органами виконавчої влади, становить близько 600 документів. Водночас понад 80 чинних НПД стосуються комплексу заходів, пов'язаних з підготовкою військових фахівців. Фундаментальними та ключовими НПД, що регулюють взаємозв'язки та відносини в СВВО України, є:

– Закон України «Про національну безпеку України» (Відомості Верховної Ради, 2018, № 31, ст. 241), документ 2469-VIII, чинний, поточна редакція від 31.03.2023, підстава – 2849-IX [1];

– Закон України «Про Збройні Сили України» (Відомості Верховної Ради України), 1992, № 9, ст.108), документ 1934-XII, чинний, поточна редакція від 23.03.2023, підстава - 2952-IX [2];

– Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради, 2014, № 37-38, ст. 2004), документ 1556-VII, чинний, поточна редакція від 27.12.2023, підстава – 3438-IX [3];

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про трансформацію системи військової освіти» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490) «Концепція трансформації системи військової освіти», документ 1410-97-п, поточна редакція від 04.01.2023, підстава – 1490-2022-п [4];

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», документ 266-2015-п, чинний, поточна редакція від 21.12.2022, підстава – 1392-2022-п [5];

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади», документ 467-2021-п, чинний, поточна редакція від 12.05.2021 [6];

– Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти», документ 20250-20, чинний, поточна редакція від 09.01.2020 [7].

Загалом вирішення існуючих трансформаційних суперечностей СВВО в Україні відбувається на тлі розроблення проектів документів нормативно-правового поля і затвердження їх редакцій (внесення змін) до наявних НПД, що регулюють діяльність СВО в Україні. Основним НПД, що регулює діяльність СВВО, є Закон України «Про вищу освіту». Цей Закон встановлює основні правові, організаційні та фінансові засади функціонування СВО на всіх рівнях вищої освіти за відповідними освітніми програмами. При цьому симбіоз освітнього процесу з науковим пізнанням спрямований на підготовку конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни. Тим самим впроваджуються принципи самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

За цих умов варто зробити акцент на тому, що прийом на навчання для здобуття вищої освіти у 2024 році буде здійснено в особливому порядку. До того ж набір вступників для здобуття ступеня вищої освіти молодшого бакалавра не вбачається за потрібне проводити взагалі. Необхідно зазначити, що кваліфікація молодшого бакалавра здобувається на короткому циклі вищої освіти. Зауважена закономірність була запроваджена в Україні в рамках створення єдиного Європейського науково-освітнього простору та, як наслідок, адаптація національної освітньої системи відповідно до вимог Європейської рамки кваліфікацій. Таким чином, у 2019 р. в Україні було започатковано підготовку молодших бакалаврів. Однак необхідно зазначити, що системне бачення місця цього освітнього рівня в системі підготовки фахівців за військовим спрямуванням остаточно вироблено так і не було.

Необхідно зазначити, що провідне місце в оновленні вищої військової освіти посідає стандартизація. Саме у професійних стандартах підготовки закладається сукупність вимог до кваліфікації фахівців за військовим спрямуванням, його компетентностей, що формуються в процесі освітньої діяльності, результатів навчання, які базуються на профілі програми спеціалізації і описують те, що фахівець за військовим спрямуванням знає, розуміє і здатний виконувати після завершення програми. Утім, на практиці спостерігається безсистемність і поверховість у розробці професійних стандартів, а також катастрофічне заниження державних вимог до цілей, змісту і результатів підготовки військових та цивільних фахівців.

Окремо слід зосередити увагу на декларуванні прихильності СВВО принципам і вимогам Болонської Угоди. Наразі вкрай необхідно імплементувати в реальність військової освіти зазначені вимоги і принципи, щоб подолати існуючі недоліки в НПД і переорієнтувати їх відповідно до вимог сьогодення. Для цього слід удосконалити чинні підходи до побудови СВВО шляхом удосконалення НПД, що регламентує вектор розвитку вищої військової школи.

Підсумовуючи окреслене, слід сказати, що трансформаційні процеси розвитку системи вищої військової школи мають бути спрямовані:

- по-перше, на реалізацію вимог чинних базових НПД з питань національної безпеки і оборони;
- по-друге, ефективне вдосконалення нормативно-правового поля з метою ефективного функціонування всіх структурних елементів СВВО;
- по-третє, усунення невідповідності державних НПД, що регулюють та регламентують систему військової освіти, з обов'язковою гармонізацією відповідно до нормативних документів системи освіти та підготовки держав-членів НАТО, зокрема шляхом розроблення політик і доктрин.

### Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

2. Закон України «Про Збройні Сили України» від 23.03.2023 № 1934-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

3. Закон України «Про вищу освіту» від 27 грудня 2023 року № 1556-VII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490) «Концепція трансформації системи військової освіти». URL: [https://zakononline.com.ua/documents/show/198446\\_709474](https://zakononline.com.ua/documents/show/198446_709474) (дата звернення: 01.10.2023).

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», документ 266-2015-п, чинний, поточна редакція від 21.12.2022, підстава – 1392-2022-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади», документ 467-2021-п, чинний, поточна редакція від 12.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/467-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

7. Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти», документ z0250-20, чинний, поточна редакція від 09.01.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

**Марина ЯНЕНКО,  
Роман ДЕЛІЯ**

## **STEM ЯК СУЧАСНА ІННОВАЦІЙНА ПАРАДИГМА: ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ**

Сучасний світ стрімко рухається вперед у напрямку технологій та наукових відкриттів, вимагаючи від майбутніх поколінь глибоких знань та навичок, що стосуються науки, технологій, інженерії та математики (STEM). Ця парадигма стає основою сучасного освітнього процесу, оскільки вона сприяє розвитку критичного мислення, інтердисциплінарних підходів та підготовці до вирішення складних проблем. Зважаючи на важливість інтеграції STEM у навчальні програми, розглянемо шляхи впровадження цієї інноваційної парадигми в освітнє середовище. Проаналізуємо виклики та можливості, які виникають під час цього процесу, а також запропонуємо шляхи досягнення успішної інтеграції STEM-освіти для підготовки компетентних та готових до викликів майбутніх лідерів у різних галузях.

Абревіатуру «STEM» (S – science, T – technology, E – engineering, M – mathematics) вперше запропонував американський бактеріолог Р. Колвелл. Але активно STEM почали використовувати з 2011 року з ініціативи біолога Джудіт Рамалі. Відомо, що спочатку використовували абревіатуру SMET, а потім з'явилося STEM. Джудіт А. Рамалі зазначає, що «STEM-освіта – це викладання та навчання в галузі природничих наук, технологій, інженерії та математики» [3, с. 32].

Нині в багатьох країнах світу, і, насамперед, у США, підтримка STEM-освіти здійснюється на державному рівні: активно створюються, функціонують і розвиваються її осередки: STEM-центри, STEM-школи, STEM-лабораторії тощо. Слід зазначити, що